

M. CRIADO DE VAL: *Análisis verbal del estilo*. Indices verbales de Cervantes, de Avellaneda y del autor de *La tía fingida*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1953. 128 pàgs. (RFE, Anejo LVII.)

Ens plau d'assenyalar l'aparició d'aquesta nova i interessant aportació del Sr. Criado de Val a la sintaxi del verb espanyol. Hom recordarà la publicació de la seva *Sintaxis del verbo español moderno* (I. Metodología; II. Los tiempos pasados del Indicativo). Des de llavors teníem veritable interès de conèixer la continuació d'aquell treball remarcable i prometedor. L'obra que comentem ara no és la continuació esperada, però constitueix, sens dubte, una nova revelació del talent del seu autor, el qual ens obre nous horitzons de cara a l'esclarament d'un problema tan difícil com és el de decidir l'autenticitat d'una obra literària.

El llibre comença amb una introducció en la qual és posat en relleu que les esperances que hom tenia en la moderna estilística s'han vist defraudades en molts aspectes, a causa, en part, de la confusió existent entre les diferents teories estilístiques. Hom assenyala l'estreta relació entre la sintaxi i l'estilística, i la importància de l'estructura sintàctica per als problemes de determinació de l'autor. La causa cal cercar-la en el fet que hom opera amb un sistema imposat a l'individu, el qual el modifica d'una faisó personal. Dins aquesta estructura sintàctica, el sistema verbal és el més complex i el que ofereix un nombre més gran de variants. Cal tenir en compte, amb tot, determinades condicions estilístiques prèvies, com la proporció de diàleg, etc. Entre els diferents índexs verbals hom pot establir la següent jerarquia: d'època o data determinada, d'un gènere lingüístic o literari, d'una regió i d'un autor.

Una vegada establertes les condicions estilístiques necessàries, hom pot començar l'estudi de les freqüències i dels valors semàntics. L'autor es refereix, a continuació, a les estadístiques americanes, especialment les de Keniston i Wrigth, que no han donat un resultat prou satisfactori a causa d'una aplicació por segura i d'una metodologia deficient.

Seguidament, el Sr. Criado de Val dedica unes planes a les qüestions prèvies d'estilística i crítica cervantines, que ocupen el capítol II de l'obra, on ens explica l'objecte essencial d'aquesta investigació: aclarir el problema de l'autor de *La tía fingida* i del *Quijote* d'Avellaneda, a partir d'un estudi sintàctico-estilístic. Hom tindrà en compte obres afins, com les *Novelas ejemplares* i *Los dos felices amantes* d'Avellaneda.

El Sr. Criado de Val assenyala l'interès de la doble versió del *Rinconete y Cortadillo* i del *Celoso extremeño*, fet que permet de portar a cap una delicada anàlisi estilística.

El tercer capítol estudia els índexs verbals de Cervantes, d'Avellaneda i de l'autor de *La tía fingida*. Hom té en compte les formes *amara*, *amase*, *amare* i *amaria*, de les quals és establert un quadre general de freqüència, seguit d'un estudi de llur competència i un altre sobre llur significació respectiva. Com a exemples de la comparació de les formes indicades entre les obres estudiades posarem el d'*amara*, que en Cervantes predomina en l'ús hipotètic amb un valor de futur, en *La tía fingida* el comparatiu i en Avellaneda l'hipotètic amb valor de passat.

La conclusió que s'obté finalment és que l'autor de *La tía fingida* no pot ésser Cervantes ni Avellaneda, puix que ni l'un ni l'altre no coincideixen

en llur esquema verbal amb el de la dita obra, que podria ésser deguda al llicenciat Porras de la Cámara, que la donà a conèixer inicialment. Una qüestió accessòria, però suggestiva, és la delimitació de les interpolacions en el *Rinconete y Cortadillo* i en *El celoso extremeño*, que ofereixen una tendència semblant a l'ús de l'imperfet en *-ra*, que és característica de *La tía fingida*.

Un camp especialment indicat per a la mena d'investigacions de què ens parla el Sr. Criado de Val — de les quals ens ofereix un exemple tan meritori com l'obra que comentem — és el de les perifrasis verbals i el de l'ús de verbs com els de moviment, en general tan importants en la llengua castellana. Quant a les formes perifràstiques, cal recordar llur relació accentuada amb la idea d'aspecte i el caràcter subjectiu que caracteritza, en part, aquesta noció, junt amb altres modalitats subjectives no pròpiament aspectuals. Hom pot pensar, per exemple, en la diferència subjectiva que separa moltes expressions formades per *estar*+gerundi de les que ho són pel verb *andar* i la mateixa forma impersonal. Igualment, si comparem l'ús de diferents auxiliars amb el participi: per exemple, *llevar* o *ir*, enfront de *tener*, *haber* o *estar*, quan la diferència entre les construccions comparades és mínima.

En una investigació meua sobre el valor de les construccions formades amb els verbs *tenir* i *estar* més el participi en català antic, m'he trobat amb un fet curiós, que confirma la importància de treballs com el del Sr. Criado de Val. L'obra que s'havia atribuït erròniament a Bernat Boades presenta exemples de valor perfectiu de les dites construccions, no gens freqüents en la llengua medieval: així, quant a la primera, «los scriptos que'n tinch legits» (BERNAT BOADES, *Libre de Feyts d'armes de Catalunya*, ed. ENC, I, 63^{8.9}), i quant a la segona: «e la va tornar als romans, segons stave concertat» (*ibid.*, 110^{12.13}).

Remarquem, per acabar, la cura amb què ha estat portada a terme la investigació del Sr. Criado de Val i l'exposició particularment clara i metòdica que ha sabut fer-ne.

Josep ROCA i PONS

CARLOS CLAVERIA: *Estudios sobre los gitanismos del español*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1951. 268 pàgs. (RFE, Anejo LIII.)

En aquest volum han estat aplegades dotze monografies sobre lèxic gitano, algunes de les quals havien estat ja publicades i d'altres eren encara inèdites. En aquests estudis són investigats fenòmens de mútua influència entre l'espanyol i el llenguatge gitano (*Observaciones sobre algunos calcos lingüísticos gitano-españoles*; «Menda» y «mangue» en el sistema pronominal español; *Sobre el sufijo en «-is»*, etc.); casos interessants d'encreuament de significacions, produïts per analogies de forma de paraules gitanes i espanyoles (*Un adjetivo «flamenco»: «juncal»; «Azorarse», «azararse», «achararse»*), i problemes etimològics (*Gitano-andaluz «Devel, Undevel»; «Manús» 'hombre'; «Guripa», etc.*). Cal també assenyalar el notable estudi *En torno a una frase en caló de Don Juan Valera*, que, ultra aclarir un passatge de *Pepita Jiménez*, que els crítics no havien explicat, és una notable aportació al coneixement de l'actitud de Juan Valera davant el tipisme i el llenguatge del poble.

Els dotze estudis lèxics que componen el volum van precedits d'unes